

Хоміцька О. Г.

*асистент кафедри мов і літератур Близького та Середнього Сходу,
директор Єгипетського центру арабської мови та культури
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

КУВЕЙТСЬКИЙ ФОЛЬКЛОР ТА ІДЕНТИЧНІСТЬ В ОПОВІДАННЯХ КАСІМА ХУДЕЙРА КАСІМА

Невіддільною частиною культурної спадщини Кувейту є багатий фольклор, що тісно переплітається з природним середовищем країни – морем і пустелею. Ці елементи формують основу національної ідентичності, яка знаходить своє відображення у літературній творчості кувейтських письменників. Особливо яскраво це простежується у доробку Касіма Худейра Касіма, який майстерно поєднує традиційні фольклорні елементи з сучасною літературною оповіддю, створюючи унікальний простір для дослідження кувейтської ідентичності через призму народних вірувань та взаємодії людини з навколишнім середовищем.

Касім Худейр Касім (нар. 1941) стояв у витоків арабської літератури жахів: свою кар'єру письменник розпочав із публікації збірки оповідань «Місто вітрів та історії про привидів» у 1978 р. Попри успіх і зацікавленість читачів, молодий автор залишив письменницьку діяльність на три десятки років, працюючи вчителем хімії у кувейтських школах. Лише у 2012 р. К. Х. Касім опублікував нову збірку малої прози під назвою «Ніч на цвинтарі ас-Саям та інші історії про привидів», а згодом, у 2013 р. – роман «Очі на продаж – трагедія юнака».

Джерелом натхнення для письменника, за його зізнаннями, є кувейтський фольклор, який К. Х. Касім всотав ще з років далекого дитинства [1, с. 13-14]. У його творах фольклорні елементи тісно переплітаються з реальністю, вибудовуючи художній простір, де природні явища набувають містичного, надприродного характеру. Море і пустеля постають не лише як тло подій, а як повноправні дійові особи, що впливають на долі персонажів.

Оповідання «Картина бажань» та «Місто вітрів» демонструють, як традиційні елементи кувейтського фольклору трансформуються у сучасній літературі. У цих творах простежується дуалістичність природи: з одного боку, вона збагачує та дарує людині життя,

підносить свої дари; з другого – може бути жорстокою і руйнівною. Якщо перше – щедрість природи – викликає в людини почуття любові, то зворотна сторона – мінливість, лють, руйнівна сила стихії, яка може забрати життя близьких у морі чи в пустелі, – викликає почуття страху.

Особливу увагу автор приділяє взаємозв'язку між людиною та морем. В оповіданні «Картина бажань» цей зв'язок символічно втілюється через образ рибалки Хаджі-Якуба, котрий знаходить магічну картину [2]. Море постає амбівалентною силою, що може і винагороджувати, і карати. Порушення негласної угоди між людиною та стихією призводить до трагічних наслідків.

Письменник змальовує трансформацію традиційного кувейтського суспільства, що почалася у 1950-х роках і була спричинена відкриттям нафтових родовищ. Це віддаляло життя кувейтців від матері-природи, від пустелі й моря, і почуття втрати простежується на сторінках літературних творів. Як у минулому кувейтці боялися природи – моря та пустелі – і водночас любили її, так само урбанізовані кувейтці 1970-х рр. – коли і побачила світ перша збірка Касіма Худейра Касіма – прагнули змін і, з іншого боку, були налякані цими невідворотними змінами у суспільстві та їхніми наслідками.

К. Х. Касім зміг відчутти й проникливо передати цей тип страху засобами літератури – в образах привидів та незвіданих морських і пустельних просторів. У його творах постійно переплітаються два часові виміри – минуле й сьогодні, із супутніми моментів побоюваннями. Страх донафтової епохи перед морем та пустелею, з якими кувейтці кожен день мали справу, трансформується у сучасні жахи, що є породженням природи суспільної.

Творчість Касіма Худейра Касіма – унікальне явище у сучасній кувейтській літературі. Через призму фольклору та взаємодії людини з природним середовищем у доробку письменника розкривається складний процес трансформації національної ідентичності. Твори кувейтського майстра слугують містком між традиційною культурою та буремною сучасністю, відображаючи глибинні страхи і сподівання суспільства в період стрімких соціальних змін.

Література:

1. [Qasim 2012] قاسم خضير قاسم. ليلة في مقبرة السلام وقصص أخرى عن الأشباح، الطبعة الأولى. نوناً بلس للنشر والتوزيع. الكويت، 2012.
2. [Qasim 2015] قاسم خضير قاسم حسين، مدينة الرياح وقصص عن الأشباح، ط3، الكويت، 2015.